

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi

Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı : Hukuk

Programı : Kamu Hukuku Doktora Programı

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Necmi YÜZBAŞIOĞLU

Tez Türü ve Tarihi : Doktora – Şubat 2017

ÖZET

ANAYASAYA UYGUNLUK BAKIMINDAN ÖNLEYİCİ DENETİM

Ceren YILDIZ

Devletin temel niteliklerinden olan hukuk devleti ilkesinin unsurları arasında bulunan anayasasının üstünlüğü ilkesini uygulamaya geçirmenin ve korumanın en etkin yolu anayasaya uygunluk denetimidir. Anayasaya uygunluk denetimi, iktidarın sınırlandırılmasının bir aracı olmasının yanı sıra hukuk güvenliğinin ve bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin de teminatıdır. Anayasaya uygunluk denetimi, benimsendiği ülkeler ve uygulama şekilleri bakımından farklılıklar göstermektedir. Çalışmamıza konu olan anayasaya uygunluk bakımından önleyici denetim modeline, denetime konu olan hukuki işlemlerin yürürlüğe girmesinden önceki safhada başvurulur. Bu nedenle önleyici denetimin, “siyasi” bir denetim olduğu ve yargının yasamaya müdahalesi nedeniyle kuvvetler ayrılığı ilkesinin ihlali anlamına geldiği şeklinde eleştirilerde bulunulsa da, Kıta Avrupası anayasa yargısı sisteminde farklı hukuki işlemler bakımından uygulandığı görülmektedir.

Türkiye açısından bakıldığında, giderici denetim modelinin benimsendiği fakat birçok kez önleyici denetimin uygulanabilirliğinin de tartışıldığı görülmektedir. Anayasaya uygunluk denetiminin işlevselliğini sağlamaya yönelik olarak oluşturulan kazanılmış hak olgusu, yokluk kararı ve içtihat ile oluşturulan yürürlüğün durdurulması kurumu, Anayasa Mahkemesinin meşruiyetini tartışmalı hale getirmiştir. Bu nedenle yargı denetiminin pozitif düzenlemeler çerçevesinde yapılması gerekliliği, önleyici denetim ihtiyacını ortaya koymuştur. Hukuk devleti ve hukuk güvenliğinin korunması ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla çalışmamıza konu olan önleyici denetim modeli, karşılaştırmalı hukuktaki örnekleriyle birlikte incelenecek ve bir model önerisinde bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: siyasi iktidarın sınırlandırılması, hukuk devleti, anayasa yargısı, önleyici denetim, hukuk güvenliği

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Law
Programme : Public Law Doctorate Program
Supervisor : Prof. Dr. Necmi YÜZBAŞIOĞLU
Degree Awarded and Date : Doctorate –February 2017

ABSTRACT

PREVENTIVE REVIEW IN TERMS OF CONSTITUTIONALITY

Ceren YILDIZ

The most effective way to execute and protect the principle of superiority of the Constitution which is the elements of the rule of law principle and one of the basic qualities of the State is the constitutional review. The constitutional review is not only a way to limit the power, but also an assurance of legal security and fundamental rights and freedoms.

The constitutional review show differences in terms of the countries and application. A preventive review from constitutional review point of view is applied before legal transactions that are charged with governance come into force. Therefore, a preventive review is criticized for being a “political review” and causing violation of the separation of powers principle through the intervention of the judiciary to the legislature. Nevertheless a preventive review is applied in the Continental European constitutional jurisdiction for different legal procedures.

In Turkey, it seems that the posteriori model of constitutional review has frequently been adopted but applicability of the a priori review has also been discussed. Concepts of acquired right, adjudication of disappearance and stay of execution by jurisprudence which are constituted in order to ensure the functioning of the constitutionality review has also made the legitimacy of the Constitutional Court controversial. Therefore, the necessity of judicial review within the framework of positive regulations revealed the need of a preventive constitutional review. In this study, preventive constitutional review will be explained with examples in comparative law and a model will be proposed to ensure the protection and continuity of the rule of law and legal security.

Key Words: Restriction of political power, the rule of law, constitutional jurisdiction, a preventive review, legal security